

فانون و میقترابودجہ ۹۷ کل کشور

تدوین و کوری:

مرتضیٰ بخشی

ذی حساب بنیاد مسکن

علی قره داغلی

سر دبیر روزنامه مناقصہ مزایدہ

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

عنوان و نام پدیدآور: قانون و مقررات بودجه ۹۷ کل کشور / تدوین و گردآوری: مرتضی

بخشی، علی قره داغلی

مشخصات نشر: مشهد، میلان افزار، ۱۳۹۶

مشخصات ظاهری: ۱۶۰ ص:، جدول

شابک: ۹۷۸۹۶۴۸۲۳۳۱۹۳ - ۲۰۰۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

عنوان قراردادی: ایران، قوانین و احکام. Iran. Laws, etc.

موضوع: بودجه - قوانین و مقررات - ایران

موضوع: Budget-- Law and legislation-- Iran

موضوع: بودجه برنامه‌ای - قوانین و مقررات - ایران

موضوع: Program budgeting-- Law and legislation-- Iran

موضوع: ایران - هزینه‌ها و اعتبارات - قوانین و مقررات

موضوع: Law and legislation-- Appropriation add expenditures-- Iran

رده بندی کنگره: ۱۳۹۷ / ۲۸ / ۳۵۲۸ KMH

رده بندی دیسی: ۳۴۳/۵۵۰۳۴

شماره ثبت کتابخانه ملی: ۵۲۱۱۹۲۰

شناسه افزوده: بخش، مرتضی، ۱۳۴۱ - گردآورنده

شناسه افزوده: قره داغلی، علی، ۱۳۶ - گردآورنده

قانون و مقررات بودجه ۹۷ کل کشور

گردآوری: مرتضی بخشی - علی ق - داغلی

تدوین و تنظیم: علی قره داغلی

ناشر: انتشارات میلان افزار

تولید شده در روزنامه مناقصه مزایده

نوبت چاپ: اول - بهار ۹۷ قیمت: ۲۰,۰۰۰ تومان میراث: ۵۰ نسخه

شابک: ۹۷۸۹۶۴۸۲۳۳۱۹۳

مراکز فروش:

دفتر مرکزی روزنامه مناقصه مزایده: تهران، خیابان کریمخان، خ ایرانشهر، پ ۴، ۱۰۰۰۰۰

۴ تلفن: ۸۸۴۷۵۷۹۰-۲

کتاب فروشی میلان افزار: مشهد، بلوار سجاد، پاساژ پردیس تلفن: ۵۱۳۷۶۷۰۸۰۷

تذکر حقوقی

هرگونه بهره‌برداری و استفاده غیر متعارف، توسط اشخاص حقیقی و حقوقی از اطلاعات و مندرجات این کتاب نظیر: چاپ کتاب، یا تولید اثر با عنوان مشابه، چاپ و نشر تمام یا بخشی از اطلاعات و مندرجات، به صورت فایل رایانه‌ای (دیسکت و سی دی)، بدون رضایت و مجوز کتبی از مؤلف مشمول پیگرد قانونی است.

این مجلد با تلاش استاد محترم مرتضی بخشی ذیحساب محترم بنیاد سخن تدوین گردیده است تا مورد استفاده سایر مدیران بخشی و خصوصاً ذیحسابان دستگاههای اجرایی قرار گیرد.

در این مجلد سعی شده است تمامی قوانین و مقررات مرتبط به صورت زیرنویس در یک مجموعه جمع آوری گردد تا در هنگام تصمیم گیری، مستندات مورد نیاز در یک مجلد در دسترس کارشناسان و مدیران معاملاتی کشور قرار گیرد.

ضمناً در مواردی که اصل و متن قانون یا مقررات اصلاحاتی داشته‌اند با تغییر رنگ متن یا تغییر فونت آن را متمایز نموده‌ایم. (شیخ ضریح، شیخ شمس، جایگزین با اصلاح با اشاره زیرنویس)

در تهیه این مجلد تلاش شده است خطای بروز نکند؛ لیکن بروز اشتباه اجتناب‌ناپذیر است، لذا از تمامی عزیزان که از این کتاب استفاده خواهند نمود، ضمن عرض پوزش از خطاهای احتمالی درخواست می‌گردد، خطاهایی که می‌یابند و کاستی‌های موجود در خود را جهت اصلاح در چاپ‌های بعدی به اطلاع دفتر برنامه‌ریزی و مناقصه مزایده برسانند.

علی قره‌داغلی - بهار ۹۷

فهرست

۶	سلسله مراتب قوانین و مقررات
۷	نسخ قوانین
۱۰	۱. قانون بودجه سال ۹۷ کل کشور
۱۱	مصوب ۱۳۹۶/۱۲/۲۰
۱۲	تیسره ۱
۱۸	تیسره ۲
۲۰	تیسره ۳
۲۲	تیسره ۴
۲۹	تیسره ۵
۳۸	تیسره ۶
۴۵	تیسره ۷
۴۹	تیسره ۸
۵۴	تیسره ۹
۵۷	تیسره ۱۰
۶۲	تیسره ۱۱
۶۵	تیسره ۱۲
۷۶	تیسره ۱۳
۷۹	تیسره ۱۴
۸۵	تیسره ۱۵
۸۵	تیسره ۱۶
۸۹	تیسره ۱۷
۹۳	تیسره ۱۸
۹۶	تیسره ۱۹
۱۰۱	تیسره ۲۰
۱۱۱	تیسره ۲۱
۱۱۱	تیسره ۲۲
۱۱۱	تیسره ۲۳
۱۱۱	تیسره ۲۴
۱۱۲	تیسره ۲۵
۱۱۳	۲. مقررات بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور
۱۱۴	ضوابط اجرایی قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور
۱۲۵	شیوه نامه اجرایی پرداخت حقوق و ه ایای مستمر دستگاه های اجرایی موضوع ماده ۱۸ ضوابط اجرایی قانون بودجه سال ۱۳۹۷
۱۲۵	بخشنامه شماره ۳۰۳۵ مورخ ۱۳۹۷/۱۱/۱۱
۱۳۰	آیین نامه اجرایی بندهای الف، ب، ج، د، ه، و، ز تبصره ۵ قانون بودجه ۱۳۹۷
۱۳۰	شماره ۵۵۲۴۷/ت/۱۱۸۱۹ مورخ ۱۳۹۷/۲/۸
۱۳۷	آیین نامه اجرایی بند (هـ) تبصره ۵ قانون بودجه سال ۱۳۹۷
۱۳۷	شماره ۵۵۲۴۶/ت/۱۲۱۵۵ مورخ ۱۳۹۷/۲/۹
۱۴۱	آیین نامه اجرایی بند (ز) تبصره ۵ قانون بودجه سال ۱۳۹۷
۱۴۱	شماره ۵۵۲۴۸/ت/۱۵۶۷۸ مورخ ۱۳۹۷/۱/۲۷
۱۴۴	بخشنامه نرخ مالیات بر درآمد حقوق سال ۹۷ بند الف تبصره ۵ بودجه
۱۴۴	شماره: ۲۰۰/۱۹۷/۲۱/ت/۱۳۹۷ مورخ: ۱۳۹۷/۲/۲۴
۱۴۱	آیین نامه اجرایی بند (ز) تبصره ۶ قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور
۱۴۱	پیش نویس تصویب نشده
۱۴۶	آیین نامه اجرایی بند (هـ) تبصره ۷ بودجه سال ۱۳۹۷
۱۴۶	شماره ۵۵۲۵۲/ت/۳۵۶۰ مورخ ۱۳۹۷/۱/۲۷
۱۴۸	دستورالعمل اجرایی بند (ج) تبصره ۹ قانون بودجه سال ۱۳۹۷
۱۴۸	بخشنامه شماره ۱۸۰۹۷۹۷ مورخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۸
۱۵۰	بخشنامه در اجرای بند «الف» تبصره ۱۰ قانون بودجه ۱۳۹۷
۱۵۰	شماره ۹۷/۱۰/۴۴۴۷/ت/۱۳۹۷ مورخ ۱۳۹۷/۲/۱۵
۱۵۳	آیین نامه تعیین ضریب حقوق و حداقل و حداکثر حقوق کارمندان، اعضای هیأت علمی دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی و قضات در سال ۱۳۹۷
۱۵۳	شماره ۵۵۳۱۳/ت/۱۴۸۹۶ مورخ ۱۳۹۷/۲/۱۶
۱۵۶	آیین نامه اجرایی بند (ب) تبصره ۱۲ قانون بودجه سال ۱۳۹۷
۱۵۶	شماره ۵۵۳۱۲/ت/۱۲۱۲۸ مورخ ۱۳۹۷/۲/۹
۱۵۸	آیین نامه اجرایی بند ج تبصره ۱۲ قانون بودجه سال ۱۳۹۷
۱۵۸	شماره ۵۵۳۵۷/ت/۱۲۱۵۴ مورخ ۱۳۹۷/۲/۱۶

سلسله مراتب قوانین و مقررات

مقدمه‌ای لازم برای فهم بهتر قوانین

در سلسله مراتب قوانین و مقررات کشور، «قوانین» برتر از «مقررات» اند. قوانین خود به دو قسمت تقسیم می‌شوند:

۱) قانون اساسی ۲) قانون عادی

مقررات نیز به ترتیب اولویت دارای انواعی هستند مانند:

۱) مصوبه هیأت وزیران

۲) آیین‌نامه اجرایی

۳) بخش‌نامه

۴) دستورالعمل^۱

۵) دستور مقامات عالی اداری.

در این میان آنچه مهم است، این است که قوانین و مقررات فرو دست نباید مغایر یا معارض با قوانین فرا دست باشند. بر این اساس قانون عادی که از طرف مجلس شورا به تصویب می‌رسد نباید مغایرتی با قانون اساسی داشته باشد و تشخیص آن بر عهده شورای نگهبان می‌باشد. قانون اساسی است که در صورت مخالفت، مصوبات مجلس نمی‌تواند عنوان قانونی به خود بخشد. مقررات نیز نباید مغایر و مخالف قانون عادی یا اساسی باشند. تشخیص آن بر عهده مجلس شورا است، اگر از سوی هر شخص حقیقی یا حقوقی در دیوان عدالت اداری نیز مورد اعتراض واقع شود، ممکن است موجب ابطال تمام یا بخشی از آن مقررات گردد. ترتیب، آیین‌نامه اجرایی مصوب هیأت وزیران یا بخش‌نامه وزیر یا وزارتخانه‌ای یا دستورالعمل دستگاه‌های اجرایی و سازمان‌های دولتی و حتی دستور یک مقام عالی اداری به مقام پایین‌تر یا سایر اشخاص، در صورتی که مخالف قوانین و مقررات بالادست باشد از سوی دیوان عدالت اداری محکوم به بطلان است. به عبارت دیگر، هر یک از قوانین و مقررات فرادست باید از چارچوب قوانین و مقررات فرادست خارج نشود. خروج از چارچوب، موجب بطلان همه یا قسمتی از آن‌ها خواهد بود. پس چنان چه، دستور یک مقام عالی اداری مخالف دستورالعمل یا بخش‌نامه یا آیین‌نامه اجرایی یا قانون (عادی یا اساسی) باشد، از نظر عمده راعده حاکم بر کشور بی اعتبار است.

اساساً قوانین و مقررات، حقوق و تکالیف اشخاص و سازمان‌های حکومتی را تعیین می‌کند. اگر قانون یا مقرره‌ای حق کسی را بدون رعایت چارچوب قوانین و مقررات فرادستی از بین ببرد یا برای آن‌ها تکلیفی فراتر از آنچه در قوانین و مقررات رادست آمده، ایجاد کند، معلوم می‌دارد که آن قانون یا مقرره یا از گلیم خود فراتر رفته و قانوناً نامعتبر است.

ابراهیم اسماعیلی در بیان

^۱ انواع ابلاغ دستورالعمل‌های استانداردهای اجرایی طرح‌های عمرانی به شرح ذیل می‌باشد:

ابلاغ نوع اول، در زمره قواعد آمره و لازم‌الاجرا بوده و علی‌الاصول امکان تغییر مفاد آن توسط دستگاه اجرایی وجود ندارد.

ابلاغ نوع دوم نیز، در زمره قواعد آمره و لازم‌الاجرا بوده، لیکن امکان تغییر مفاد آن، توسط دستگاه اجرایی، تحت ضوابط معین و در شرایط خاص، امکان پذیر است.

ابلاغ نوع سوم، در زمره قواعد تکمیلی است و جنبه ارشادی و راهنمایی دستگاه اجرایی را دارد. (حمید حسین‌زاده - کارشناس حقوق مهندسی و پیمان)

نسخ قوانین

۱. معنای نسخ

نسخ در لغت به معنای از بین بردن، از روی نسخه‌ای دوباره نوشتن و نقل قول است. (لغت نامه دهخدا، لسان العرب و قاموس المحيط)
در علم الاصول آن را به «رَفْعُ الْحُكْمِ الشَّرْعِيِّ بِدَلِيلِ شَرْعِي مُتَأَخِّرٍ» تعریف کرده‌اند. (میرزای قمی، قوانین الاصول ج ۱ باب ۴ ص ۳۲۱) در نزد حقوقدانان نسخ عبارت است از اسقاط اعتبار یک قانون به وسیله قانون دیگر، آن هم توسط مرجعی که به لحاظ قانون حق این کار را دارد. در این حالت قانون اسقاط شده را «منسوخ» و قانون اخیر را «ناسخ» می‌گویند. (ترمینولوژی حقوق شماره ۵۷۳۵)

۲. مرجع نسخ

نسخ قانون فقط از طریق حکم مرجع صالح ممکن است به علاوه با توجه به وجود سه شرط: مرجع در قوانین، قانون تالی هیچگاه نمی‌تواند ناسخ قانون عالی باشد. همچنین هرگاه دولت به نمایندگی از طرف مجلس قاعده‌ای به شکل موقت وضع و اجرا نماید در حکم قانون است و با تصویب‌نامه یا آیین‌نامه دیگری نمی‌تواند آن را نسخ کند.

۳. اصل عدم نسخ

طبق این اصل «هرگاه در مورد یک قانون دو تفسیر میسر باشد و در نتیجه یکی از آن دو تفسیر، منسوخ شمردن یک قانون باشد ولی نتیجه تفسیر دیگر ملازمه با نسخ هیچ قانونی نداشته باشد، تفسیر دوم می‌ماند و تا میسر است باید از ارتکاب نسخ خودداری نمود». بنابراین اصل عدم نسخ مستفاد از قاعده عدم است، هنگام شک در منسوخ شدن یا نشدن یک مقررۀ همواره باید آن را واجد اعتبار دانست.

۴. الفاظ نسخ

به لحاظ قانون‌گذاری، درست این است که قانون‌گذار به تمام نسخ کردن قانون همواره از عبارت «نسخ می‌شود» یا هم خانواده‌های آن مثل «منسوخ است» استفاده کند. بررسی قوانین نشان می‌دهد که از عبارات دیگر «ملغی است»، «منسوخ به اعتبار اسقاط خواهد بود»، «لغو می‌گردد»، «بلاثر است»، «ملغی و نسخ می‌گردد» و ... قوانینی که با عبارت «قانون الغای...» آغاز می‌شوند را به آن اضافه کردیم.

۵. مقایسه نسخ با تخصیص

نسخ جلوگیری از امتداد زمانی قانون است؛ در حالی که تخصیص محدود کردن حکم قانون عام نسبت به برخی از افراد آن است.

با این همه نسخ جزئی، قانون به تخصیص شبیه است.

مثلاً اگر قانون، کسبه را به دادن صورت حساب به مشتریان خود مکلف سازد و بعداً قانون دیگر، صنفی از آن‌ها مثلاً نانوا را از این حکم معاف دارد، این وضع از جهتی می‌تواند تخصیص باشد؛ چون محدودیتی در افراد مشمول قانون عام است و از جهتی می‌تواند نسخ باشد؛ چون از امتداد زمانی قانون نسبت به جزئی از موارد آن جلوگیری کرده است.

فرق نسخ با تخصیص:

تخصیص باید همزمان یا پیش از فرارسیدن زمان عمل به عام باشد و نسخ بر عکس باید پس از فرا رسیدن زمان به کار بستن عام باشد.

۶. حکم دوران امر بین تخصیص و نسخ

هرگاه عام و خاص به ظاهر با هم متعارض باشند، باید قائل شد که خاص، عام را تخصیص می‌دهد و بدین طریق باید بین آن‌ها جمع کرد و هر دو را به کار بست.

۷. انواع نسخ

اراده قانون‌گذار در اسقاط اعتبار یک قانون که همان نسخ کردن است، دو صورت کلی دارد: الف) نسخ صریح ب) نسخ ضمنی

الف) نسخ صریح: عبارت است از این که قانون‌گذار ضمن قانونی جدید، منسوخ شدن قانون قدیم را اعلام کند. که این نسخ به دو شکل محقق می‌شود.

نسخ موردی: در این شکل، قانون با قوانین موجود با ذکر مشخصات و عنوان نسخ گردد

نسخ نوعی: در این شکل از نسخ صریح، مشخصات قانون نسخ شده بیان نمی‌شود و فقط یک عبارت کلی قوانین مغایر نسخ می‌شوند.

ب) نسخ ضمنی: قانون مؤخر بدون آن که به شکل صریح، نسخ یک قانون مقدم را اعلام کند به دلیل ارض ماهوی با مفاد قانون مقدم، موجب نسخ آن بشود.

به تعبیر دیگر «عقدنامه» یکی مقدم و دیگری مؤخر در یک مورد وارد شوند و جمع بین آن‌ها میسر نباشد، قانون مؤخر به‌طور ضمنی کاشف از نسخ قانون مقدم است.

نمونه‌ای از نسخ ضمنی، نسخ ماده ۲۰۲ قانون مدنی توسط ماده ۱۵۵ قانون امور حسبی است که هر دو در یک مجموع، یعنی احتساب زمان اولین آگهی در مورد غایب مفقودالاثر وضع شده است.

۸. محل ذکر منسوخات

مراد از این عنوان بیان روش‌هایی است که قانون‌گذار برای ابطال آن‌ها منسوخ بودن مقررهای را اعلان می‌کند. این گونه نیست که قانون‌گذار در اعلام این امر همواره راه واحدی را پیش گرفته باشد بلکه به فراخور وضعیت خاصی از عرق ز را برگزیده است.

الف) تغییر مستلزم نسخ ب) الحاق به عهدنامه ج) اصلاح قوانین د) تصویب قانون مستقل ه) پیش‌بینی تبصره و) تصویب ماده مستقل ز) موارد خاص ح) نسخ قوانین آزمایشی و موقت ط) نسخ قانون متروک

الف) تغییر مستلزم نسخ: در این مورد قانون‌گذار ضمن تفسیر قانون خود، منسوخ بودن یک قانون را اعلام می‌کند؛ چنان که در ماده دوم «قانون تغییر قاجاق اسلحه» مصوب ۴/۲۴ و ۱۳۰۹/۵/۵ چنین است (مجموعه قوانین ۱۳۰۹ ص ۶۱) «قانون یازدهم خرداد ماه ۱۳۰۸ راجع به تغییر ماده هفتم قانون مجازات مرتکبین قاجاق نسخ می‌شود»

- ب) الحاق به عهدنامه: از آنجا که عهدنامه‌ها و توافقنامه‌های بین‌المللی پس از تصویب توسط قانون‌گذار همانند قانون واجد اعتبارند، چنانچه مفاد این عهدنامه‌های مؤخر با قوانین مقدم متعارض باشد آن‌ها را نسخ خواهند کرد.
- ج) اصلاح قوانین: اصلاح هر قانون در حقیقت به معنای اصلاح قانون ماقبل آن است، خواه اصلاح کلی باشد به این نحو که ماده‌ای به جای ماده دیگر بنشیند، خواه اصلاح جزئی باشد، به این شکل که فقط بخشی از یک ماده اصلاح شود.
- از این رو هر قانون را که اصلاح‌کننده قانون دیگر است باید ناسخ قانون اصلاح شده محسوب کرد که نسخ صورت گرفته از نوع نسخ صریح است.
- د) تصویب قانون مستقل: گاه قانون‌گذار طی قانون مستقل الغاء و نسخ قانون یا قوانین را اعلام می‌کند که چنین قانونی بیشتر شکل ماده واحده دارد.
- ه) پیش‌بینی تبصره: گاه قانون‌گذار در ضمن تبصره یک ماده قانونی که ماده واحده است به بیان منسوخ بودن برخی از مقررات می‌پردازد از این گونه است تبصره ۳ ماده واحد مصوب آبان ماه ۱۳۳۲ (مجموعه قوانین ۱۳۳۹ ص ۲۶)
- و) تصویب ماده مستقل معمول‌ترین شکل نسخ این است که قانون‌گذار با تصویب ماده‌ای مستقل در پایان یک قانون، مقررات مغایر با آن را منسوخ اعلام می‌کند.
- ز) موارد خاص: در این گونه موارد، مواد منسوخ شده در قالب هیچ یک از شش صورت قبلی بیان نمی‌شود. هر چند که به لحاظ ذکر منسوخات در پایان قانون، با مورد ششم شباهت دارد. در مورد خاص و تأثیر منسوخ شده بدون آن که در قالب ماده یا تبصره‌ای مستقل گنجانده شود، در پایان قانون ذکر می‌گردد.
- ح) نسخ قوانین آزمایشی و موقت: در برخی مواقع قانون‌گذار ضمن قانون تصویبی دوره اعتبار آن را نیز مشخص می‌سازد. به این معنا که مقرر می‌کند این قانون تا فلان تاریخ واجد اعتبار است. این گونه بیان قانون، در داللی این است که پس از انقضای مدت مقرر قانون خود به خود منسوخ می‌شود. مگر آن که مدت اعتبار آن تمدید شود. نمونه‌ای از این موارد «قانون مبارزه با مواد مخدر» مجموعه قوانین ۱۳۶۷ ص ۶۵۸ مصوب ۱۳۶۷/۸/۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام است که در ماده ۳۵ مقرر می‌دارد: «مدت اعتبار این قانون از تاریخ اجرا دو سال است»^۲